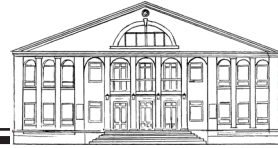

Право та державне управління

Збірник наукових праць

виходить 4 рази на рік

Головний редактор:

О. В. Покатаєва, доктор юридичних наук,
доктор економічних наук, професор

Редакційна колегія:

Ю. В. Абакумова, д.ю.н., професор
Н. В. Авраменко, д.держ.упр., доцент
О. М. Бандурка, д.ю.н., професор, академік Національної академії
правових наук України, Заслужений юрист України
Т. М. Безверхнюк, д.держ.упр., професор
Д. Т. Бікулов, к.держ.упр., доцент
М. М. Білінська, д.держ.упр., професор
В. Г. Бодров, д.е.н., професор, Заслужений діяч науки і техніки України
М. В. Болдуєв, д.держ.упр., професор
С. К. Бостан, д.ю.н., професор
О. П. Гетманець, д.ю.н., професор
В. В. Городовенко, д.ю.н., доцент, Заслужений юрист України
Н. О. Гуторова, д.ю.н., професор, Академік Національної академії
правових наук України, Заслужений юрист України
С. Ф. Денисов, д.ю.н., професор
Т. А. Денисова, д.ю.н., професор, Заслужений юрист України
А. О. Дегтяр, д.держ.упр., професор
О. В. Долгальова, д.держ.упр., професор
В. П. Ємельянов, д.ю.н., професор
Д. М. Єрмоленко, д.ю.н., професор
Т. А. Занфірова, д.ю.н., професор, Заслужений юрист України
О. М. Іваницька, д.держ.упр., професор
А. В. Іщенко, д.ю.н., професор
Н. С. Карпов, д.ю.н., професор, полковник міліції
О. В. Кіктенко, д.держ.упр., доцент
О. Г. Колб, д.ю.н., професор
Т. В. Кошова, к.держ.упр., провідний спеціаліст Запорізької торгово-промислової палати
Т. А. Краченко, д.держ.упр., професор
І. Є. Криницький, д.ю.н., доцент, старший науковий співробітник
О. І. Крюков, д.держ.упр., професор
М. П. Кучерявенко, д.ю.н., професор, академік Національної академії
правових наук України, Заслужений юрист України, Заслужений діяч науки і техніки України
М. А. Латинін, д.держ.упр., професор
Т. А. Латковська, д.ю.н., професор
О. М. Литвинов, д.ю.н., професор
В. Г. Лукашевич, д.ю.н., професор, Заслужений юрист України
Є. Д. Лук'янчиков, д.ю.н., професор
В. К. Матвійчук, д.ю.н., професор
Р. С. Мельник, д.ю.н., професор
А. В. Мерзляк, д.держ.упр., професор
О. Г. Мордвінов, д.держ.упр., професор
С. О. Мосьондз, д.ю.н., доцент
З. О. Надюк, д.держ.упр., доцент
В. М. Огаренко, д.держ.упр., професор
В. М. Пальченкова, д.ю.н., професор
П. С. Покатаєв, д.держ.упр., доцент
Н. Ю. Пришва, д.ю.н., професор
О. В. Прудивус, к.ю.н., доцент
О. П. Рябчинська, д.ю.н., професор
Л. А. Савченко, д.ю.н., професор, Заслужений діяч науки і техніки України
О. Ю. Синявська, д.ю.н., професор, Заслужений юрист України
О. В. Солдатенко, д.ю.н., професор, старший науковий співробітник
В. М. Трубников, д.ю.н., професор
В. А. Устименко, д.ю.н., професор, член-кореспондент Національної академії
правових наук України
П. В. Хряпінський, д.ю.н., професор
В. Д. Чернадчук, д.ю.н., професор
О. І. Черниш, д.держ.упр., професор
В. І. Шамілов, к.е.н., президент Запорізької торгово-промислової палати
Н. Я. Якимчук, д.ю.н., професор

Іноземні члени редакційної колегії:

Х. Арбутіна, доктор наук, професор (Хорватія)
Г. Ю. Бистров, д.ю.н., професор (Російська Федерація)
О. Ю. Грачова, д.ю.н., професор (Російська Федерація)
Б. Єллич, доктор наук, професор (Хорватія)
О. П. Овчинникова, д.е.н., професор (Російська Федерація)
Ю. М. Осипов, д.е.н., професор (Російська Федерація)
С. О. Пелих, д.е.н., професор (Республіка Білорусь)
М. В. Сенцова (Карасьова), д.ю.н., професор, Заслужений працівник вищої школи Росії
(Російська Федерація)
Е. Д. Соколова, д.ю.н., професор (Російська Федерація)
В. С. Фатєєв, д.е.н., професор (Республіка Білорусь)
О. Хорват-Лончаріч, доктор наук, професор (Хорватія)
О. А. Ялбулганов, д.ю.н., професор (Російська Федерація)

Збірник наукових праць
включено до переліку фахових видань
з юридичних наук та державного управління
згідно з постановою ВАК України
від 23.02.2011 р. № 1-05/2;
наказом МОН України від 11.07.2016 № 820

Журнал включено до міжнародної
наукометричної бази Index Copernicus
International (Республіка Польща)

Засновники:

Класичний приватний університет
Запорізька торгово-промислова палата
Свідоцтво Державного комітету інформаційної
політики, телебачення та радіомовлення
України про державну реєстрацію друкованого
засобу масової інформації
Серія КВ № 17197-5967Р від 16.11.2010 р.

Видавець:

Класичний приватний університет
Свідоцтво Державного комітету телебачення
та радіомовлення України
про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 3321 від 25.11.2008 р.

Журнал ухвалено до друку вченою радою
Класичного приватного університету
4 квітня 2018 р., протокол № 7

Усі права захищені. Повний або частковий передрук
і переклади дозволено лише за згодою автора і редакції.

При передрукуванні обов'язкове посилання на видання:
Право та державне управління : збірник наукових праць /
[за ред. О. В. Покатаєвої]. У 2-х томах. – Запоріжжя : КПУ,
2018. – № 1 (30). – Т. 2. – 182 с.

Редакція не завжди поділяє думку автора
і не відповідає за фактичні помилки, яких він припустився.

Редагування: А. О. Бессараб
Технічне редагування та комп'ютерна верстка: О. В. Дрига
Дизайн обкладинки: Я. В. Зоська

Адреса редакції:
Класичний приватний університет
69002, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 70Б.
Телефони/факс: (0612) 220-58-42, 63-99-73.

Здано до набору 30.03.2018.
Підписано до друку 10.04.2018.
Формат 60×84/8. Ризографія. Тираж 300 пр.
Замовлення № 29-18Ж.

Виготовлено на поліграфічній базі
Класичного приватного університету

ЗМІСТ

МЕТОДОЛОГІЯ, ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

<i>М. А. Ажажа</i> НАУКОВА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ СКЛАДНИКІВ ПОНЯТІЙНОГО КОНСТРУКТУ «ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ МОДЕРНІЗАЦІЄЮ ВИЩОЇ ОСВІТИ»	5
<i>Н. І. Ільчанінова</i> АДМІНІСТРАТИВНІ ПОСЛУГИ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ: ПОНЯТІЙНО-КАТЕГОРІАЛЬНИЙ АПАРАТ.....	16
<i>Т. О. Козачишина</i> СУТНІСТЬ І МІСЦЕ БЮДЖЕТНО-ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ У СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ.....	22
<i>І. О. Лозицька, В. В. Баштанник</i> ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ТРАНСФОРМАЦІЇ СИСТЕМ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА МОЖЛИВІСТЬ ЙОГО ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ.....	30
<i>А. М. Новак</i> ФОРМУВАННЯ АНТИКОРУПЦІЙНИХ СТАНДАРТІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ВЛАДНИХ ВІДНОСИН.....	36
<i>О. В. Сергієнко</i> ОБ'ЄКТИ АРХІТЕКТУРИ ЯК СУКУПНІСТЬ ОБ'ЄКТІВ ГРОМАДЯНСЬКОГО КОНТРОЛЮ У СФЕРІ МІСТОБУДІВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	41
<i>Г. М. Шаульська</i> ЩОДО ТЕОРІЇ ВИНИКНЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ІДЕЇ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	47
<i>І. В. Шевчук</i> РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ТА ФОРМУВАННІ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ.....	52
МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	
<i>Н. Б. Александрова, І. С. Педак</i> СИСТЕМИ МОНІТОРИНГУ СТАНУ АГРОРЕСУРСІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ГІС-ТЕХНОЛОГІЙ.....	56
<i>О. А. Голяшкіна</i> НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОДОЛАННЯ КОНФЛІКТУ ІНТЕРЕСІВ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ: ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА.....	62
<i>О. В. Губар</i> МОНІТОРИНГ ЗАГРОЗ БІОЛОГІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ.....	68
<i>О. П. Дяченко</i> МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ОБҐРУНТУВАННЯ КРИТЕРІЇВ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕСІВ ПРОТИДІЇ РОЗВИТКУ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ.....	75

<i>М. Ф. Криштанович</i> МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЩОДО ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ГРОМАДЯН.....	81
<i>В. В. Круглов</i> ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ МАРКЕТИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА.....	86
<i>Н. А. Лебедева</i> МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНИМ ТА АМАТОРСЬКИМ МИСТЕЦТВАМИ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ.....	92
<i>В. І. Николаєва</i> ВЗАЄМОДІЯ ДЕРЖАВНИХ ТА НЕДЕРЖАВНИХ СУСПІЛЬНИХ СЕКТОРІВ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В УКРАЇНІ.....	98
<i>Азад Енвер огли Омаров</i> ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ.....	104
<i>С. М. Приліпко</i> СПЕЦИФІКА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ОБСЛУГОВУЮЧИХ КООПЕРАТИВІВ.....	110
<i>І. А. Сенча, С. А. Сенча</i> МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕГІОНАЛЬНИХ ЦІЛЮВИХ ПРОГРАМ.....	118
<i>І. М. Солоннікова</i> ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗМІЩЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ЗОВНІШНЬОЇ РЕКЛАМИ ЯК ЕЛЕМЕНТА БЛАГОУСТРОЮ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТИВ.....	126
<i>А. Г. Уліцький</i> ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РЕФОРМУВАННЯ МИТНОГО СКЛАДНИКА В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ.....	135
<i>В. В. Федорчак</i> АУТСОРСИНГ ЯК ДІЄВИЙ ДЕРЖАВНОУПРАВЛІНСЬКИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ІЗ ЗАПОБІГАННЯ РИЗИКАМ ВИНИКНЕННЯ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ	142
<i>Л. І. Ющенко</i> ОБГРУНТУВАННЯ ПОНЯТІЙНО-КАТЕГОРІЙНОГО АПАРАТУ ІННОВАЦІЙНОГО УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ.....	147

РЕГІОНАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ ТА МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ

<i>М. В. Бриль</i> ФОРМУВАННЯ ЛОКАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ЧЕРЕЗ ЗГУРТОВАНІСТЬ СІЛЬСЬКОЇ ГРОМАДИ.....	153
<i>А. В. Мовчанюк</i> ОСНОВНІ ЦІЛІ РЕФОРМУВАННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ.....	159

СОЦІАЛЬНА ТА ГУМАНІТАРНА ПОЛІТИКА

Р. Р. Сіренко

ТРАНСФОРМАЦІЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ РИС СТУДЕНТСТВА
ЗА УМОВ ФОРМУВАННЯ АКТИВНОЇ УЧАСТІ МОЛОДІ
В ДЕРЖАВОТВОРЧИХ ПРОЦЕСАХ.....**166**

Н. М. Ткачова

ОСОБЛИВОСТІ РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ
У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я.....**172**

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА

А. І. Неділько, Л. О. Лазебна

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗДІЙСНЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ.....**177**

УДК 334.021.1:631.115.8:334.735

С. М. Приліпко

кандидат економічних наук, доцент,
докторант кафедри публічного управління та публічної служби
Національної академії державного управління при Президентові України

СПЕЦИФІКА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ОБСЛУГОВУЮЧИХ КООПЕРАТИВІВ

Недосконалість державної підтримки сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів як учасників аграрного ринку є актуальною проблемою сьогодення. У статті розглядаються проблеми розвитку обслуговуючих кооперативів, а також обґрунтовується необхідність їх підтримки органами публічної влади на державному і регіональному рівнях.

Запропоновано інфологічну модель сучасної системи сільськогосподарської кооперації. Окреслено завдання державної підтримки сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів. Виокремлено переваги системи кредитної та споживчої кооперації. Визначено стан та наведені показники ефективності роботи суб'єктів обслуговуючої кооперації в сільській місцевості. Сформульовано пріоритетні напрями державної підтримки кооперативів.

Ключові слова: публічне управління, механізми державного управління, сільськогосподарська обслуговуюча кооперація, сільськогосподарський обслуговуючий кооператив, кооперативний рух.

Постановка проблеми. Узагальнення досліджень щодо публічного управління розвитком сфери сільського господарства на кооперативних засадах дає підстави стверджувати, що цей процес наразі не набув системного характеру. Зазначена проблема поєднує питання державного регулювання розвитку сільськогосподарського сектора та процесів кооперації в ньому. Тому дослідження в даному напрямі зазвичай зосереджено на розгляді одного із цих аспектів.

Невирішені частини проблеми. За умов посиленої уваги міжнародної спільноти до питань функціонування реальних секторів економіки та подальшої інтеграції національної економіки України до європейського економічного простору питання дослідження специфіки формування публічного управління у сфері розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів потребує окремого, поглибленого дослідження на основі комплексного підходу. Зазначене зумовлює актуальність обраної тематики дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика й ідеї кооперації, зокрема сільськогосподарської обслуговуючої кооперації, були предметом дослідження багатьох вчених. Варто виділити праці В. Апопія [4], А. Арсьонова [5], М. Ванівського [13], С. Скибінського [13], В. Зіновчука [7], М. Крутько [8], К. Кучерявої [9], М. Маліка [10], І. Томича [15]. Питання державної підтримки та механізмів державного впливу на розвиток кооперативного руху на сільських територіях стали об'єктом дослідження таких науковців, як: Ф. Горбонос [6], Н. Павленчик [6], В. Русан [14], О. Собкевич [14], Г. Фінашина [18], А. Юрченко [14] та ін.

Однак, питання детального наукового обґрунтування та розроблення практичних рекомендацій щодо публічного управління у сфері розвитку сільськогосподарської обслуговуючої кооперації на даний час залишаються малодослідженими та потребують наукового підходу до їх вивчення.

Мета статті – визначення механізмів і управлінських основ розвитку обслуговуючої кооперації сільських територій на державному рівні.

Зважаючи на мету статті, головним завданням дослідження є визначення проблем розвитку обслуговуючих кооперативів, які функціонують у сільській місцевості, та розроблення пріоритетних напрямів державної фінансової підтримки в забезпеченні їх постійного розвитку.

Об'єктом дослідження є принципи публічного управління у сфері розвитку обслуговуючої кооперації сільських територій в Україні.

Теоретичною та методологічною основою дослідження слугували основні положення й розроблення вітчизняних вчених і закордонний досвід із проблем кооперації, теорії та практики управління, особисті оцінки автора. Було використано монографічний, абстрактний і логічний, економіко-статистичний методи досліджень.

Виклад основного матеріалу. За умов сьогодення активність на продовольчому ринку України спонукає дрібних сільськогосподарських товаровиробників кооперуватися й об'єднуватися.

Сільськогосподарська кооперація існує в декількох формах: виробничій та обслуговуючій. Виробнича кооперація в Україні трапляється дуже рідко і не є об'єктом нашого дослідження. Сучасна аграрна політика держави сприяє розвитку саме обслуговуючої кооперації, яка здатна допомогти малим товаровиробникам стати конкурентоспроможними.

В інших країнах масштаби розвитку кооперації досить значні. Поширені такі форми кооперації, як постачальницько-збутова, кредитна та сервісна [4, с. 2]. За кордоном є також маркетингові кооперативи.

Згідно зі ст. 5. Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» «Види сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів» [1] є такі сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи: переробні, заготівельно-збутові, постачальницькі й інші. До переробних сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів належать кооперативи, які здійснюють переробку сільськогосподарської сировини, що виробляється членами таких кооперативів. Заготівельно-збутові сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи здійснюють, зокрема, заго-

тівлю, зберігання, передпродажне оброблення та продаж продукції, виробленої членами таких кооперативів, надають їм маркетингові послуги. Постачальницькі сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи утворюються з метою закупівлі та постачання членам таких кооперативів засобів виробництва, матеріально-технічних ресурсів, необхідних для виробництва сільськогосподарської продукції та продуктів її перероблення, виготовлення сировини, матеріалів і постачання їх членам кооперативу [1]. У разі поєднання кількох видів діяльності виникають багатофункціональні обслуговуючі кооперативи. Такі кооперативи досить часто створюють малі сільськогосподарські виробники, поєднуючи водночас надання послуг з обробітку землі, ремонту техніки й обладнання, заготівлю, перероблення, збут, складське зберігання, логістику сировини і продукції для своїх членів. Крім того, обслуговуючі кооперативи надають своїм членам інші різноманітні послуги, зокрема технологічні, меліоративні, будівельні, з ветеринарного обслуговування тварин, бухгалтерського обліку й аудиту, менеджменту, науково-консультаційного обслуговування тощо.

За даними Державної служби статистики України, станом на 1 січня 2017 р. в Україні налічувалося 993 одиниці сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів. Цими кооперативами об'єднано 24,8 тис. осіб, створено на селі 1 636 робочих місць, сплачено податків і зборів на суму 13 981,6 тис. грн. [12].

Сучасна система сільськогосподарської кооперації, що регулюється Законом України «Про сільськогосподарську кооперацію» № 5495-VI від 20 листопада 2012 р. [1], охоплює (рис. 1):

- усі види сільськогосподарських кооперативів першого і наступних рівнів;
- спеціалізовані асоціації (союзи) сільськогосподарських кооперативів;
- ревізійні союзи сільськогосподарських кооперативів, до яких входять усі сільськогосподарські кооперативи та їх спеціалізовані союзи;
- саморегульовані організації ревізійних спілок сільськогосподарських кооперативів.

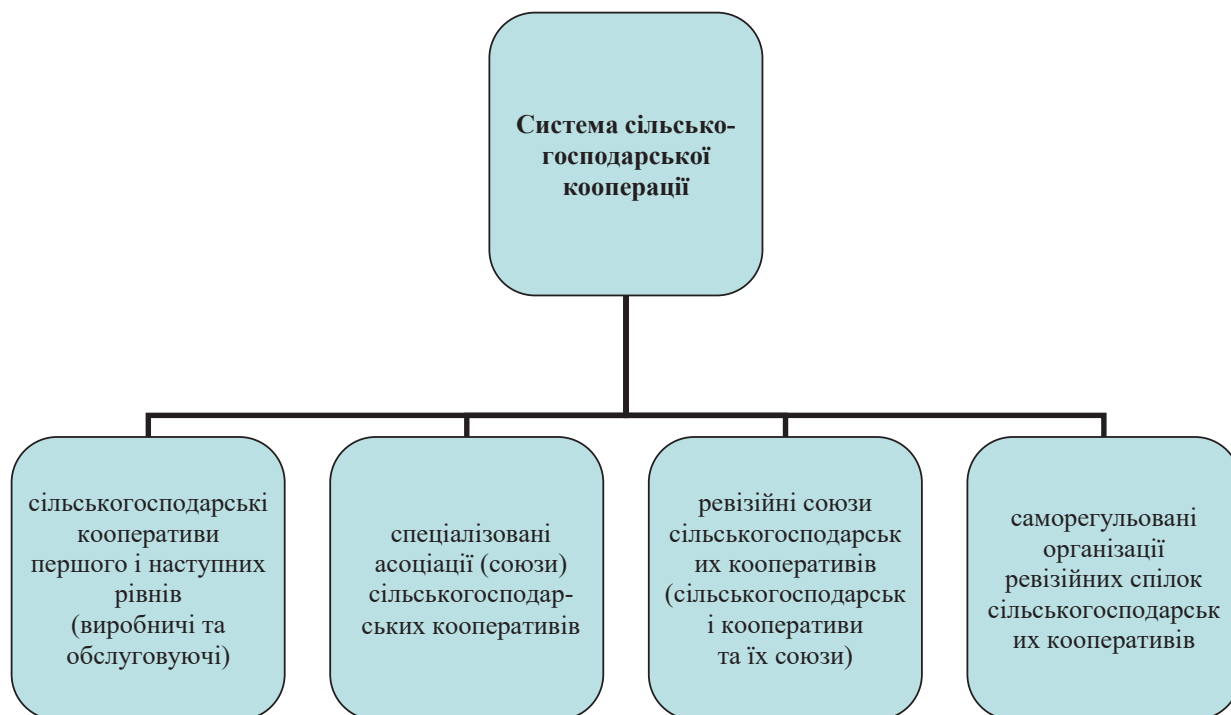

Рис. 1. Інфологічна модель сучасної системи сільськогосподарської кооперації

Джерело: побудовано автором на основі Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» [1]

За інтенсивного розвитку даного процесу у сфері сільського господарства створюється багаторівнева система, що виходить за її межі і проникає в інші галузі – перероблення, торгівлі, виробничого сервісу, поставок ресурсів для сільгоспвиробників. Як будь-який бізнес-проект, кооператив потребує від кожного учасника готовності вкладатися в майбутній успіх, зокрема робити фінансові інвестиції у формі пайових внесків.

Об'єднуючися в обслуговуючі кооперативи, сільськогосподарські товаровиробники зберігають свої юридичні права та господарську самостійність. Тим самим вони передають в одну зі сфер спільного ведення лише частину своєї діяльності, насамперед операції на ринках [6, с. 35].

Сільськогосподарська обслуговуюча кооперація наближається до ринків «досконалої» конкуренції. На таких ринках багато сільськогосподарських виробників, але з невеликими обсягами виробництва порівняно з розміром ринку загалом [9, с. 34]. За таких умов жоден із постачальників продукції не може впливати на рівень ринкової ціни й інші умови угод, що ставить сільгоспвиробників у край невідгідне становище.

Проблема полягає в тому, що на ринку сільськогосподарські виробники стикаються з консолідованими секторами переробної промисловості, оптової торгівлі, фінансів тощо. Тим самим незалежні сільськогосподарські виробники передають свої ринкові завдання створеним ними обслуговуючим кооперативам, що дозволяє збільшити так звану ринкову силу, тобто здатність впливати на ціни й інші умови угод зі своїми комерційними партнерами.

У сільському господарстві є два типи ринків: вхідні – ринки ресурсів і послуг для сільського господарства, вихідні – ринки сільськогосподарської продукції [10, с. 46]. Сьогодні обслуговуюча кооперація забезпечує збут сільськогосподарської продукції на ринку. Організації системи збуту особливо потребують особисті підсобні господарства, їм також необхідна допомога в придбанні кормів, наданні послуг із ветеринарного нагляду, з перероблення сільськогосподарської продукції. Всі ці функції бере на себе обслуговуюча кооперація.

Вирішуючи окремі економічні проблеми, обслуговуюча кооперація також сприяє чіткому функціонуванню сільськогосподарських ринків, дисциплінує постачальників сільськогосподарської продукції,

сприяє підвищенню її якості [13, с. 171]. Багаторівнева мережа сільськогосподарської обслуговуючої кооперації є ознакою розвиненої аграрної структури.

Сектор особистого підсобного господарства – це не цілком реалізована сила й ефективне сімейне господарювання, що опирається на зовнішню систему підтримки. В інших країнах її забезпечують обслуговуючі кооперативи та держава. Прагнувши перемогти бідність у своїх країнах, вони підтримують програму сільськогосподарських кооперативів, надають реальні економічні можливості домогосподарствам із невеликим рівнем доходів.

Актуальність вирішення проблем, пов'язаних із функціонуванням сільгоспвиробників, зумовлена:

- необхідністю підвищення ефективності діяльності сільськогосподарських підприємницьких структур;
- збільшенням фінансової підтримки й інвестицій у галузь за обмежених можливостей регіональних бюджетів.

Розвиток обслуговуючої кооперації може поєднуватися із кредитною та споживчою видами кооперації. Зараз зро-

стає важливістю сільськогосподарської кредитної кооперації як найважливішого джерела фінансового самозабезпечення і взаємодопомоги [14]. Кредитна кооперація розглядається як система об'єднань (товариств, спілок) дрібних товаровиробників та інших осіб, які мають спільний інтерес у створенні грошових фондів із власних коштів для задоволення потреб в отриманні невеликих кредитів [19]. Вона сприяє вирішенню багатьох фінансових і соціально-економічних проблем, маючи певний набір пропонованих послуг фінансово-кредитного характеру, а саме: сприяє формуванню і стимулюванню підприємництва, розвитку нових принципів формування доходів, здійснює перетворення соціальних відносин на селі і всього способу виробництва в сільському господарстві, а також підвищує фінансову стійкість і рівень платоспроможності фермерів та інших дрібних підприємців і, звичайно ж, сприяє поживленню і підвищенню фінансової активності населення і соціально-економічному розвитку регіону шляхом мобілізації заощаджень місцевого населення (рис. 2).

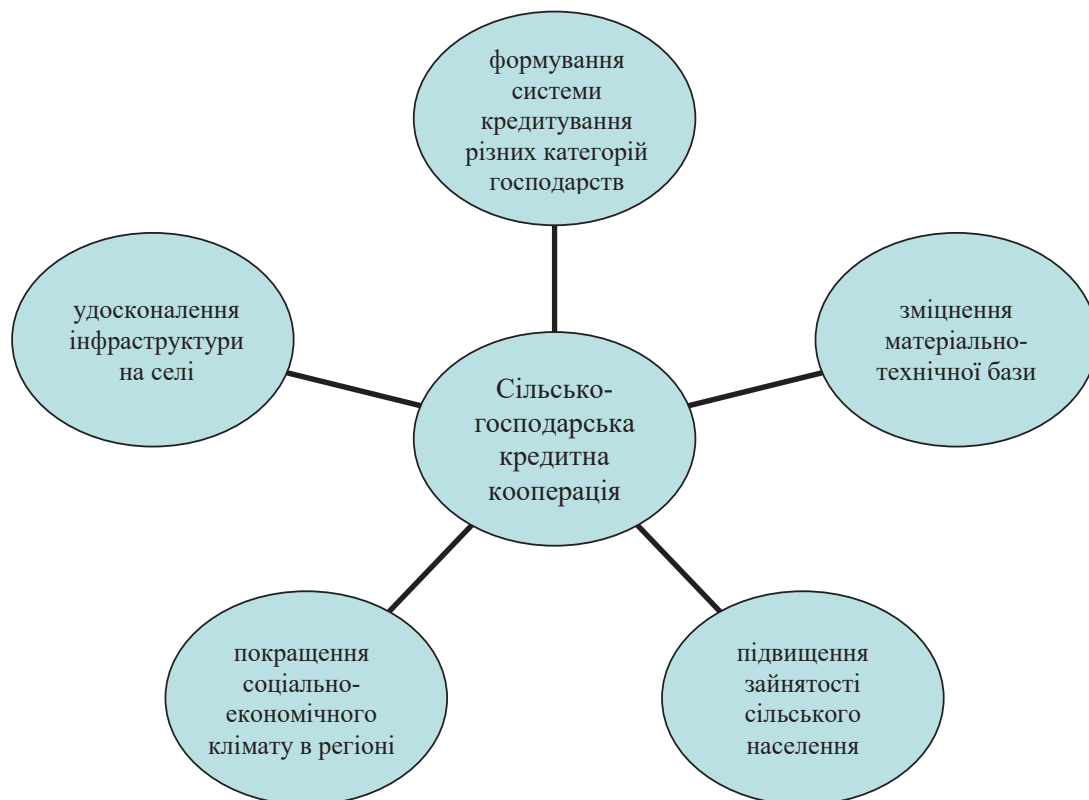

Рис. 2. Ефективність впровадження сільськогосподарської кредитної кооперації

Джерело: побудовано автором на основі проведеного дослідження

Споживча кооперація – це добровільне об'єднання громадян для спільного ведення господарської діяльності з метою поліпшення свого економічного та соціального стану. Вона здійснює торговельну, заготівельну, виробничу й іншу діяльність, не заборонену чинним законодавством України, сприяє соціальному і культурному розвитку села, народних промислів і ремесел, бере участь у міжнародному кооперативному русі [2].

Згідно з Концепцією, що затверджена Міністерством аграрної політики та продовольства України, розвиток системи обслуговуючої кооперації в Україні йде шляхом формування багаторівневої і відкритої системи [5]. Як показує практика, система сільськогосподарської обслуговуючої кооперації найбільш швидкими темпами розвивається там, де підтримується державою в межах регіональних програм. Основною формою державної підтримки сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів є субсидування частини витрат з обслуговування короткострокових і інвестиційних кредитів. Недостатня ефективність роботи сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів пов'язана як із низьким рівнем державної підтримки, так і з відсутністю зацікавленості самих сільськогосподарських товаровиробників у створенні кооперативів.

За даними Українського державного фонду підтримки фермерських господарств, станом на 1 січня 2017 р. в Україні (без урахування Криму та тимчасово окупованих територій) функціонували 1 097 сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, активи яких перевищували 10 млн. грн. [16; 17]. Більшість обслуговуючих кооперативів об'єднують малих товаровиробників, які представлені фермерськими й особистими селянськими господарствами.

Розвиток сільськогосподарської обслуговуючої кооперації є одним із пріоритетних напрямів фінансової підтримки малих форм господарювання на селі. На частку особистих підсобних господарств (далі – ОПГ) і селянських фермерських господарств (далі – СФГ) припадає майже 59% всієї сільськогосподарської продукції, тобто найбільшу кількість всієї продукції агропромислового комплексу виробляють

саме малі форми господарювання. Тому підвищена увага з боку органів публічної влади має приділятися саме розвитку малих форм господарювання.

Загалом по Україні за 2014 р. кооперативами закуплено і реалізовано відповідно 3,7 тис. т молока і 1,3 тис. т м'яса, надано послуг на 28,7 млн. грн. Трохи більше молока і м'яса від СФГ і ОПГ було реалізовано через кооперативи і в найактивніші для них 2015 і 2016 рр. – це 4–5 тис. т молока і 2–4 тис. т м'яса, надано послуг на суми від 43,8 до 56,4 млн. грн. [17]. Факти засвідчують, що частка реалізації сільгосппродукції малими формами господарювання через кооперативи в усі роки не настільки висока: заготівля молока – трохи більше 12%, м'яса – приблизно 3%. 2016 р. малими формами господарювання реалізовано 33,8 тис. т молока, 30,6 тис. т м'яса, зокрема через кооперативи – 3,6 тис. т молока і 1,3 тис. т м'яса. Кооперативами надано послуг на суму 62,9 млн. грн. [11; 17].

Динаміку розвитку сільськогосподарської обслуговуючої кооперації нами досліджено на прикладі Черкаської області, оскільки остання має позитивну тенденцію до впровадження інноваційних форм ведення бізнесу, зокрема в сільськогосподарській сфері. У Черкаській області в період із 2008 по 2011 рр. створено 27 кооперативів, 2012 р. – ще 7. Всього на 1 січня 2013 р. в області зареєстровано 74 сільськогосподарських обслуговуючих кооперативи, серед них 26 – постачальницько-збутових і переробних та 8 – молочарських. Станом на 1 березня 2014 р. в Черкаській області офіційно було зареєстровано 45 кооперативів, зокрема 14 – із заготівлі молока. Сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи із заготівлі молока успішно продовжують працювати в 13 районах області, із заготівлі м'яса – у 7 районах. Фактично ж на Черкащині здійснюють діяльність не більше 35 обслуговуючих кооперативів. Ними закуплено в населення та СФГ і реалізовано за 2 місяці 2014 р. 100 т молока, 43 т м'яса в живій вазі, надано послуг на 590 тис. грн. [17].

Станом на 1 січня 2015 р. на Черкащині створено 63 кооперативи, які за видами діяльності поділяються на: багатофункціональні – 25, заготівельно-збутові – 8,

переробні – 1 та молочарські – 29 [11] (таблиця 1).

Варто звернути увагу на те, що протягом 2015–2017 рр. у Черкаській області додатково створено 51 сільськогосподарський обслуговуючий кооператив. Серед них: 7 – із сушіння фруктів, 3 – з вирощування плодово-ягідних культур і 41 – із кролівництва. Одним із вагомих чинників вирішення проблеми розвитку кооперативного руху є реалізація в Черкаській області грантового проекту Європейського Союзу (далі – ЄС) «Створення регіонального навчально-практичного Центру для розвитку багатофункціональних кооперативів» у межах програми ЄС «Підтримка політики регіонального розвитку України». Функціонування Центру розвитку спрямовується на:

- методичну та консультативну підтримку діючих і потенційних членів кооперативів;
- навчання та стажування діючих та потенційних членів кооперативів із передачі ефективних методів господарювання й управлінських навичок;

- матеріальну підтримку діючих кооперативів, які планують диверсифікувати свою діяльність, та ініціативних груп, що планують створити нові види кооперативів, шляхом передачі їм у користування обладнання, селекційного матеріалу тощо;

- поширення кращого вітчизняного та закордонного досвіду функціонування, нові можливості для розвитку кооперативного руху шляхом проведення спеціалізованих семінарів, науково-практичних конференцій тощо;

- об'єднання та консолідація сил і кооперативів області для створення належних умов для підвищення добробуту сільського населення та розвитку сприятливих можливостей сільських громад.

Крім того, варто зазначити, що органи публічної влади також сприяють розвитку кооперації та беруть участь у співфінансуванні проектів на регіональному рівні. Кооперативи отримали значну безповоротну допомогу з бюджету обласної ради через реалізацію цільової програми підтримки розвитку сільськогосподарських

Таблиця 1

Інформація щодо створення сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів у Черкаській області станом на 1 січня 2015 р., од.

Райони	Кількість сільськогосподарських кооперативів				
	Всього створено	у тому числі			
		багатофункціональні	заготівельно-збутові	переробні	молочарські
Городищенський	1	1			
Драбівський	0				
Жашківський	4	2			2
Звенигородський	2	1			1
Золотоніський	4	1			3
Кам'янський	4	2		1	1
Канівський	6		5		1
Катеринопільський	2	1			1
Корсунь-Шевченківський	4	3			1
Лисянський	5	5			
Маньківський	1				1
Монастирищенський	8	2			6
Смілянський	4	3	1		
Тальнівський	2		1		1
Уманський	3	2			1
Христинівський	3				3
Черкаський	3	2	1		
Чигиринський	2				2
Чорнобаївський	2				2
Шполянський	3				3
Всього	63	25	8	1	29

Джерело: складено автором за [11]

обслуговуючих кооперативів на період до 2020 р. [11], виконання якої координується Управлінням агропромислового розвитку Черкаської обласної держадміністрації. На нашу думку, співпраця органів публічної влади із грантовими проектами дасть можливість додатково залучати кошти в розвиток сільських територій регіону, створювати нові робочі місця, підвищувати рівень доходів сімей – членів кооперативу, покращити якість і асортимент продукції місцевого виробництва, поліпшити соціально-економічну ситуацію в області.

Висновки і пропозиції. Недостатній рівень розвитку кооперативного сегмента в сільському господарстві призводить до скорочення чисельності осіб, самозайнятих в особистих селянських господарствах, відпливу працездатного населення сільської місцевості, особливо молодих спеціалістів, руйнування об'єктів інфраструктури тощо. Серед причин поглиблення проблем розвитку сільського господарства: недостатнє бюджетне фінансування, низька участь держави в регулюванні аграрного ринку та його нерозвинена інфраструктура.

Вирішення зазначеного питання можливе за умови підтримки розвитку мережі сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів як важливого соціально-економічного чинника підвищення ефективності аграрного виробництва на обласному, регіональному і районному рівнях, а також шляхом залучення інвестицій, що сприятиме активному розвитку сільських територій і підвищенню рівня й якості життя сільського населення загалом.

Отже, роль публічного управління в підтримці сільськогосподарської обслуговуючої кооперації має стати вирішальною з метою підтримки малих виробників, що представлені більшістю фермерських і особистих селянських господарств. Зокрема, розвитку кооперації сприятимуть державні і регіональні цільові інвестиції, пільгове кредитування аграріїв, гнучке оподаткування їхньої діяльності.

Список використаної літератури:

1. Про сільськогосподарську кооперацію: Закон України № 5495-VI від 20 листопада 2012 р., ред. від 19 січня 2013 р. Відомості Верховної Ради України.

URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/469/97-%D0%B2%D1%80>.

2. Про споживчу кооперацію: Закон України № 5462-VI (5462-17) від 16 жовтня 2012 р. Відомості Верховної Ради України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/469/97-%D0%B2%D1%80>.
3. Про створення Українського державного фонду підтримки фермерських господарств: постанова Кабінету Міністрів України № 478 (478-2004-п) від 14 квітня 2004 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/83-91-%D1%80>.
4. Апопій В. Розвиток кооперативної торгівлі в умовах глобалізації товарних ринків та інтернаціоналізації торгового капіталу. ДВ Вісті. 2011. № 6. С. 1-4.
5. Арсьонова А. Теоретичні підходи формування досвіду кооперативного руху. URL: http://www.rusnauka.com/16_ADEN_2011/Economics/3_88120.doc.htm.
6. Горбонос Ф., Павленчик Н. Реструктуризація економічного простору сільської територіальної одиниці як підґрунтя розвитку кооперації. Кооперативні читання: зб. матеріалів Всеукраїнської наук.-практ. конф., 4-6 квітня 2013 р. Житомир: Вид-во Житомир. нац. агрокол. ун-ту, 2013. С. 35-41. URL: http://ir.znau.edu.ua/bitstream/123456789/2646/1/Cooperative_2013_35-41.pdf.
7. Зіновчук В. Організаційно-правові засади становлення сільськогосподарської кооперації в Україні. Вісник БУМіБ. 2014. № 3 (27). Т. 2. URL: http://www.znau.edu.ua/visnik/2014_1_2/index.htm.
8. Крутько М. Стан та етапи розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів. Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства ім. Петра Василенка. 2014. Вип. 149. С. 202-207. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhdtusg_2014_149_31.
9. Кучерява К. Кооперація в аграрному секторі України як об'єкт державного регулювання. Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. пр. Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2014. № 2 (46). С. 34-43.
10. Малік М. Проблемні питання розвитку кооперації та інтеграційних відносин в АПК. Економіка АПК. 2010. № 3. С. 45-49.
11. Програма підтримки розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів у Черкаській області на період до 2020 р.: рішення Черкаської обласної ради № 39-4/VI від 24 квітня 2015 р. URL: <http://oblradack.gov.ua/ostanni-rishennya->

- sesyi/3320-xxxix-sesya-oblasnoyi-radi-vi-sklikannya.html.
12. Витрати і ресурси домогосподарств України: статистичний збірник / Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/17/Arch_vrd_zb.htm.
 13. Скибінський С., Ванівський М. Передумови ефективної маркетингової діяльності підприємств споживчої кооперації. Споживча кооперація України: історичний досвід, сучасний розвиток, стратегічні орієнтири: зб. наук. доп. учасників Всеукр. наук.-практ. конф., 12 жовтня 2010 р. Львів: Львівська комерційна академія, 2010. С. 170–175.
 14. Собкевич О., Русан В., Юрченко А. Щодо першочергових напрямів підтримки розвитку сільськогосподарської кооперації в Україні: аналітична записка. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/817>.
 15. Томич І. Розвиток сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів – магістральний шлях для АПК України. URL: <http://agroconf.org/content/ivan-tomich-rozvitok-silskogospo-darskih-obslugovuyu-chih-kooperativiv-magistralniy-shlyah>.
 16. Офіційний сайт Українського державного фонду підтримки фермерських господарств. Міністерство аграрної політики та продовольства України. URL: <http://udf.gov.ua>.
 17. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України. URL: <http://www.minagro.gov.ua>.
 18. Фінашина Г. Економічна оцінка досконалості механізму сільськогосподарської кооперації. Вісник Харківського НАУ ім. В.В. Докучаєва. Серія «Економічні науки». 2011. № 5. URL: <http://archive.nbuv.gov.ua>.
 19. Марочко В. Кредитна кооперація в Україні. Енциклопедія історії України. Т. 5 / за ред. В. Смолія та ін. НАН України. Інститут історії України. К.: Наукова думка, 2008. 568 с.

Прилипко С. М. Специфика публичного управления в сфере развития сельскохозяйственных обслуживающих кооперативов

Несовершенство государственной поддержки сельскохозяйственных обслуживающих кооперативов как участников аграрного рынка является актуальной проблемой современности. В статье рассматриваются проблемы развития обслуживающих кооперативов, а также обосновывается необходимость их поддержки органами публичной власти на государственном и региональном уровнях.

Предложена инфологическая модель современной системы сельскохозяйственной кооперации. Определены задачи государственной поддержки сельскохозяйственных обслуживающих кооперативов. Выделены преимущества системы кредитной и потребительской кооперации. Определено состояние и приведены показатели эффективности работы субъектов обслуживающей кооперации в сельской местности. Сформулированы приоритетные направления государственной поддержки кооперативов.

Ключевые слова: *публичное управление, механизмы государственного управления, сельскохозяйственная обслуживающая кооперация, сельскохозяйственный обслуживающий кооператив, кооперативное движение.*

Prylipko S. The specifics of public administration in the sphere of development the agricultural service cooperatives

The imperfection of state support for agricultural service cooperatives, as participants of agrarian market, is an actual problem of the present. The problems of development of service cooperatives, and also the necessity of their support by public authorities at the state and regional levels, are considered in the article.

The infological model of the modern system of agricultural cooperation is proposed. The tasks of state support of agricultural service cooperatives are determined. The advantages of the cooperative credit and consumer systems are established. The state and the indicators of the efficiency of work of service cooperatives in rural areas are determined. The priority directions of state support of cooperatives are formulated.

Key words: *public administration, mechanisms of public administration, agricultural service cooperation, agricultural service cooperative, cooperate movement.*